

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในสาธารณรัฐกัมพูชา

Thai language teaching in Cambodia

นัทธี เพชรบุรี^{1*} และ วรณวิษา ปันคุ้ม¹
Nattee Phechtburi^{1*} and Wunwisa Punkhoom¹

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นงานบันทึกความรู้ที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศแก่ชาวกัมพูชา ณ มหาวิทยาลัยบิลลี่โบรท์ เมืองเสียมเรียบ ประเทศกัมพูชา ด้วยกระบวนการสอบถาม สังเกต บันทึก ศึกษา และตีความ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประเด็นได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้ และลักษณะการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนชาวกัมพูชา จากการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยกระบวนการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาเป็นฐานข้อมูลสำหรับแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนซึ่งพบว่า นักศึกษาชาวกัมพูชาส่วนใหญ่มีเป้าหมายการเรียนรู้อย่างชัดเจน มีต้นทุนด้านความอดทนต่อการเรียนรู้สูง และมีความตื่นตัวต่อการเรียนภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศ ทำให้สามารถเรียนรู้ภาษาได้อย่างรวดเร็ว

ส่วนลักษณะการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนชาวกัมพูชาพบว่า มีปัญหาด้านการออกเสียง เนื่องจากหน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่มีพื้นเสียงสูงหรือการมีเสียงวรรณยุกต์แบบไทยเป็นหน่วยเสียงที่ไม่ปรากฏในภาษาเขมร มีการสลับที่ของหน่วยเสียงบางหน่วยระหว่างภาษาไทยและภาษาเขมร หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายบางหน่วยระหว่างสองภาษาไม่ตรงกัน หรือหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายที่ตรงกันบางหน่วยในภาษาเขมรเป็นเสียงเลื่อน ตลอดจนการออกเสียงตามความเคยชินทางภาษา โดยเฉพาะกรณีคำร่วมเชื้อสาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการออกเสียงและการรับรู้ภาษา แต่ในทางกลับกันก็ทำให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอนทางภาษาแบบบวกด้วยความคล้ายคลึงด้านวงศัพท์และรูปประโยค แต่ทั้งนี้ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องไวยากรณ์เขมรและสามารถใช้ภาษาดังกล่าวสื่อสารได้บ้าง เพื่อใช้อธิบาย เปรียบเทียบหลักภาษาและพัฒนาแบบฝึกสมรรถนะทางภาษาอันเป็นประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนพึงจะได้รับ

คำสำคัญ: การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ การฝึกใช้ภาษาไทยของชาวกัมพูชา การศึกษาภาษาไทย-เขมร

Abstract

This article aims at collecting the knowledge which obtained from Thai language teaching and learning implementation for Cambodian learners at Build Bright University in Siem Reap, Cambodia. The data were achieved by utilizing interview, observation, taking note, studying and interpretation. The objectives of the study were 1) to study learning behaviors and 2) to study Thai language usage practice of Cambodian learners in the authentic circumstances via descriptive analysis. The gained knowledge from the study will be kept as the data base in order

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิพระนครศรีอยุธยา ศูนย์พระนครศรีอยุธยา หันตรา 13000

¹ Faculty of Liberal Art, Rajamangala University of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Pranakorn Sri Ayutthaya Campus 13000, Thailand

* Corresponding author. E-mail: maxzmust@hotmail.com

to solve the problem and improve the students. Having observed consistently, it was found that most Cambodian students had set their goals of learning obviously. In addition, the patience of learning led them to acquire the language and foreign culture rapidly and enthusiastically. Referring to Thai language usage practice of the Cambodian learners, it revealed that the learners had difficulty of pronunciation, since high initial consonant sound and the phoneme of tone mark level did not appear in Khmer sound units. Metathesis then was applied due to the difference of some final consonant sounds of both languages. Nonetheless, when the accordance of some final consonant sounds of both languages took place, it would be unclearly pronounced in Khmer language. What's more, the familiarity of pronunciation, especially words family, and phonetic system relating to grammar rules of native language also influence pronunciation system and language awareness. Conversely, the similarity of these languages, i.e. sentence pattern and recognition vocabulary, would be beneficial for their learning. Nevertheless, the knowledge of grammar and the communication competency were needed for the teacher not only to explain and to compare both languages but also to contribute to create the language competency practice which would be the best thing that the learners should gain for learning success.

Keywords: teaching english as a foreign language, Thai language usage practice, the study of Thai-Khmer language

บทนำ

หากกล่าวถึงประเทศกัมพูชาจากสายตาระดับชาวบ้าน ผู้คนมักมองถึงแรงงานข้ามชาติ การชั่งตวงดินแดน การกวาดต้อนผู้คนอันเป็นอดีต รอยร้าวทางประวัติศาสตร์ วิกฤตการณ์ระดับชาติ มนต์ดำ คำสาปอาถรรพ์ หรือแม้กระทั่งความรู้สึกที่ตนเห็นอกว่ามากกว่าการมองว่ากัมพูชาคือ ดินแดนแห่งอารยธรรมยุคหินโบราณอันอุดมไปด้วยร่องรอยจารึกจากการสืบสรรค์ทางสติปัญญา หรือทุกประเทศไม่สามารถอยู่ได้โดยลำพัง แม้กระทั่งเรามีลักษณะทางพันธุกรรมและปริณทลทางวัฒนธรรมร่วมกันอย่างแยกกันไม่ออก

การรับรู้เช่นนี้เกิดจากเหตุผลหลายประการ อาทิ มายาคติทางการเมืองที่รวมผู้คนด้วยวิธีการสร้างศัตรูของมวลชน เมื่อกลุ่มคนมีปรีภักซ์ร่วมกันผลคือทุกคนจะรวมใจกันเพื่อเอาชนะ หรือแม้กระทั่ง

แบบเรียนที่มีความเป็นชาตินิยมอย่างล้นเกิน ซึ่งเป็นชุดความรู้ที่ไม่พึงประสงค์ และไม่สมสมัยในสถานการณ์โลกปัจจุบัน ธิปดี (2552) กล่าวถึงทางออกของท่าทีของความรู้เกี่ยวกับกัมพูชาในแบบเรียนของไทยสรุปได้ว่า ความรู้ที่ผูกติดอยู่กับประวัติศาสตร์ชาติไทยเป็นสิ่งที่น่ากังวล เพราะเป็นความรู้แบบที่ถูกข่มทับจนเกิดความบิดเบี้ยว หากต้องการสร้างความเข้าใจอันดีต่อประเทศเพื่อนบ้าน ควรให้ผู้เรียนคำนึงถึงความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ลดความขัดเคืองอันเนื่องมาจากอดีตให้เบาบาง และวิธีการที่สำคัญคือการร่วมกันชำระความคิดในเรื่องชาติ ประวัติศาสตร์ เพื่อแสวงหาความจริงด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน

การรื้อสร้างกรอบความเชื่อเหล่านี้เป็นภารกิจที่พึงกระทำ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทาง

เศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2555) ซึ่งการประสานประโยชน์ดังกล่าว การศึกษาถือเป็นพื้นฐานสำคัญ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัย อันเป็นการบริการวิชาการแบบไม่แสวงหากำไร เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างมหาวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัยบิลด์ไบรท์ (Build Bright University) ประเทศกัมพูชา ซึ่งภายใต้โครงการมีการแลกเปลี่ยนให้อาจารย์เดินทางมาจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ระยะสั้น 75 ชั่วโมง เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ซึ่งเป็นหลักสูตรบริการวิชาการแก่ผู้สนใจ

ในฐานะที่ผู้เขียนเดินทางมาเป็นวิทยากรหลักสูตรดังกล่าวร่วมกับผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติศิริจินดา เห็นว่า โครงการเช่นนี้เป็นเรื่องท้าทายศักยภาพเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อชาวต่างชาติมีความประสงค์ที่จะเรียนรู้ภาษาไทยจนกลายเป็น “วิชาอันน่าจดจำ” มากกว่าเป็น “วิชาที่ถูกลืม” ดังคำกล่าวในอดีต ผู้สอนจะมีวิธีตอบสนองความต้องการอย่างไรให้สมศักดิ์ศรีภาษาแห่งชาติ และที่สำคัญปัจจุบันการสอนภาษาไทยเชิงรุกเช่นนี้ยังมีไม่มากหรืออาจมีไม่เพียงพอเท่าที่ควร การบันทึกองค์ความรู้อันเกิดจากการสังเกตการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นความจำเป็นประการหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาเป็นฐานข้อมูลสำหรับแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนใช้เป็นส่วนหนึ่งของชุดความรู้สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้เต็มศักยภาพจนเกิดจุดยืนอันมั่นคง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนหลักสูตรภาษาไทย
2. เพื่อศึกษาลักษณะการฝึกใช้ภาษาไทยของผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนหลักสูตรภาษาไทย

วิธีการศึกษา

บทความฉบับนี้เป็นการบันทึกความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในแผ่นดินอื่น โดยใช้ผู้เรียนในเมืองเสียมเรียบ ประเทศกัมพูชา เป็นกรณีศึกษา ด้วยวิธีการสังเกต สอบถาม ศึกษา และตีความจากการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยกระบวนการพรรณานาวิเคราะห์

นิยามศัพท์

นักศึกษาหรือผู้เรียน หมายถึง นักเรียน นักศึกษา พระภิกษุ และประชาชนชาวกัมพูชา ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาไทยชั้นพื้นฐาน ณ มหาวิทยาลัยบิลด์ไบรท์ เมืองเสียมเรียบ ประเทศกัมพูชา

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. ลักษณะการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

ผู้คนในประเทศกัมพูชาใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาแม่ (mother tongue) ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (second language) และมีความสนใจการเรียนภาษาต่างประเทศ (foreign language) เป็นอันมาก ซึ่งในมหาวิทยาลัยบิลด์ไบรท์ มีการเปิดหลักสูตรทั้งภาษาอังกฤษ เกาหลี ญี่ปุ่น จีน ไทย และภาษาเขมรในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยผู้สนใจ

สามารถลงทะเบียนเรียนได้ตามความต้องการ สำหรับหลักสูตรภาษาไทยครั้งนี้มีผู้สนใจเรียนกว่า 100 คน และจากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ ได้พบข้อสรุปดังนี้

1.1 จุดหมายชีวิตที่แตกต่างสร้าง ความแตกต่างทางการเรียนรู้ ผู้เขียนทดลองโยนหินถามทาง เพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งมีสถานภาพแตกต่างกัน ผู้เรียนกลุ่มทำงาน ส่วนใหญ่ให้คำตอบว่า ต้องการไปทำงานที่เมืองไทย และใช้ภาษาไทยเมื่อพบนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีจำนวนค่อนข้างมาก บางคนบอกว่าอยากเที่ยว เมืองไทย บ้างให้คำตอบเลยเถิดไปถึงการหลีกเลี่ยง ความยากจน เมืองไทยเป็นต้นแบบของการพัฒนา หรือกล่าวถึงการทำความเข้าใจประเทศเพื่อนบ้าน ในประชาคมอาเซียน บางคนมีจุดหมายจะศึกษาต่อ ที่เมืองไทยเช่นเดียวกับพระสงฆ์บางรูปซึ่งปรารถนา จะศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย หรือแม้กระทั่งบางคนเรียนตามเพื่อนหรือเรียน ตามความต้องการของผู้ปกครอง

เมื่อจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความแตกต่าง ความต้องการและท่าทีการเรียนรู้ ย่อมต่างตามไปด้วย ศรีวิไล (2545) กล่าวถึงเรื่องนี้ สรุปได้ว่า แม้เป้าหมายชีวิตของชาวต่างชาติที่เรียน ภาษาไทยจะไม่สำเร็จรูป ทว่าเป็นสิ่งที่ควรครุ่นใจ เพราะเป็นสิ่งที่สามารถใช้กำหนดเป้าหมายในการ สอนของตนเองโดยสะท้อนออกมาเป็นการ จัดหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนให้เป้าหมาย ชีวิตสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนภายในกรอบ เวลาอันจำกัด นี่ถือเป็นเคล็ดลับที่จะทำให้ผู้เรียนเกิด กำลังใจว่า การเรียนเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิต

ของเขา กรณีการสอนครั้งนี้ก็เช่นกันเมื่อจุดหมายของ ผู้เรียนมีความต่างการเรียนรู้ก็แตกต่างกันไปด้วย

ผู้เรียนกลุ่มวันเสาร์-อาทิตย์ เป็นคนทำงาน หลายคนทำธุรกิจหรือมีความคาดหวังจะทำธุรกิจ กับคนไทย แน่แน่นอนว่าการใช้ภาษาเดียวกันช่วยสร้าง บรรยากาศเชิงปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน ผู้เรียนคนหนึ่ง เล่าว่า เขาทำธุรกิจเกี่ยวกับการขายสินค้าอุปโภค ของไทยเช่น สบู่ ยาสระผม เป็นต้น เขาเชื่อว่าเป็น สินค้าชั้นดีในท้องตลาดกัมพูชา การเดินทางมาติดต่อกับคนไทยด้วยภาษาไทยจึงเป็นเรื่องที่เขาต้องการ จะทำให้ได้ เป้าหมายการเรียนของเขาจึงไม่ใช่ การเรียนหลักภาษา การอ่าน-เขียน แต่ต้องการ การฝึกสมรรถนะการพูด และการฟัง

ผู้เรียนที่เป็นนักศึกษา หลายคนอยากมา ทำงานที่เมืองไทย เมื่อเรียนจบเพราะเงื่อนไข ด้านค่าตอบแทน บางคนมีความหวังอยากเรียนต่อ ที่เมืองไทย หรือแม้กระทั่งบางคนอยากใช้ชีวิต ที่เมืองไทยเมื่อเขาพรรณนาความศิวิไลซ์ที่บางครั้ง ผู้สอนถึงกับตกใจและนึกแย้งภายในใจอยู่บ้าง นักศึกษากลุ่มนี้หลายคนชอบฝึกเขียนข้อความ ในเฟซบุ๊กและไลน์เป็นภาษาไทย เขาจึงมีความสุข กับการเรียนไวยากรณ์ การอ่าน และการเขียนจนต้อง ปรามว่า การเรียนภาษาไทยเบื้องต้นเป็นการเรียน ฟัง และพูด การเร่งรีบไม่เป็นผลดีสำหรับการเรียนรู้

ผู้เรียนที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เป้าหมายการเรียนดูเหมือนไม่ชัดเจน หากถามถึง จุดมุ่งหมายของการเรียน จะไม่ได้คำตอบซึ่งเป็นไป ตามช่วงวัย ผู้เรียนกลุ่มนี้มักไม่กระตือรือร้นที่จะเรียน อย่างเป็นทางการ แต่พวกเขาจะมีความสุขกับ กิจกรรมการฟัง-และการดู โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก

การเรียนรู้ (learning facilitator) ด้วยวุฒิภาวะทำให้การเรียนรู้ต้องดำเนินอย่างค่อยเป็นค่อยไป

1.2 ความอดทนของนักศึกษา ข้อจำกัดอย่างหนึ่งในการสอนที่ประเทศกัมพูชาคือ เรื่องไฟฟ้าที่แต่ละวันจะเพียงพอเฉพาะช่วงการเรียนการสอนภาคค่ำ เพราะใช้เครื่องปั่นไฟ ส่วนตอนกลางวันอาจใช้ในการเปิดเครื่องฉาย หรือเปิดพัดลมได้บ้าง ซึ่งไฟฟ้าจะดับทุกคาบ ครั้งละประมาณครึ่งชั่วโมง บรรยากาศทางวิชาการเช่นนี้หากเกิดกับนักศึกษาไทยอาจเป็นปัญหาหนัก แต่ที่นี้การเรียนท่ามกลางอากาศอบอ้าวเกือบ 40 องศาเซลเซียส กลับไม่ใช่ปัญหา ทุกสิ่งคือเรื่องสามัญ

นักศึกษาเกือบทุกคนต้องทำงานคู่กับการเรียน เขาให้เหตุผลว่าการช่วยเหลือตนเองเป็นสิ่งที่ควรทำ ครั้งหนึ่งผู้เรียนที่ทำงานตอนกลางคืนแล้วมาเรียนช่วงเช้ากำลังเคลิ้มหลับ สิ่งที่เขาทำคือการยื่นแขนให้เพื่อนยกเนื้อ ทำให้นึกถึงเด็กไทยว่าในช่วงโมงภาษาไทยหากมีอาการง่วงเช่นนี้จะหลับหรือทนสู้ ต้นทุนด้านความอดทนของเด็กกัมพูชาจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจมาก

1.3 ความตื่นตัวต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ จากการสอบถามเกี่ยวกับการเรียนภาษาต่างประเทศของชาวกัมพูชาพบว่า หากบ้านใดมีบุตรหลานหลายคน และมีกำลังส่งเสียก็จะให้แต่ละคนเลือกเรียนภาษาที่สามเพิ่ม โดยให้คนในบ้านมีผู้รู้ภาษานั้นเพื่อประโยชน์ในอนาคต ซึ่งเยาวชนที่นี้ก็ยินดีที่จะเรียนรู้ นักศึกษาหลายคนจึงสามารถสื่อสารในลักษณะพหุภาษา (multilingual) และสำหรับผู้เรียนหลักสูตรภาษาไทย ทุกคนต้องการมีพื้นความรู้มากกว่า 2 ภาษา ปრაกฏการณ์ที่

น่าสนใจคือภายในเวลา 10 สัปดาห์ นักศึกษาส่วนใหญ่ที่ไม่มีพื้นความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยมาก่อนสามารถพูด-ฟังได้ และนักศึกษาที่มีพื้นความรู้อยู่บ้างสามารถอ่านและเขียนได้ ซึ่งศักยภาพเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากผู้สอนเพียงประการเดียว ทั้งนี้คงต้องยกความชอบให้ศักยภาพแห่งความเพียรที่ทำให้พวกเขาสามารถเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้อย่างรวดเร็ว สอดรับกับที่สุนิดา (2554) กล่าวไว้สรุปได้ว่าเด็กกัมพูชากับเด็กไทยไม่มีอะไรต่างกันชัดเจน แต่ที่สังเกตเห็นคือ เด็กกัมพูชาส่วนใหญ่มุ่งมั่น ตั้งใจเรียน หัวดี มีความมุ่งมั่นสูง และมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน ซึ่งเด็กกัมพูชายุคใหม่จำนวนมากพูดได้สองภาษา (bilingual) และมีเด็กกัมพูชาหลายคนี่พูดได้มากกว่าสองภาษา

การจัดการสอนครั้งนี้ได้ดำเนินงานตามนโยบายภาษาแห่งชาติที่ นิตยา (2558) กล่าววว่า “ต้องมีใช้ผู้สอนภาษาไทยเพียงอย่างเดียว แต่ต้องทำหน้าที่เหมือนทูตวัฒนธรรม” เนื่องจากช่วงแรกของการสอน ท่าทีของนักศึกษาค่อนข้างแข็งกระด้างเมื่อมองด้วยสายตาแบบไทย อาทิ การหายไปของคำรับหรือคำลงท้ายอย่างสุภาพทั้งเวลาพูดภาษาเขมรและไทย การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ร่วมชั้นเรียน ทำให้การสอนภาษาจึงต้องสอนวัฒนธรรมไทยควบคู่กันไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่น การไหว้ การขอโทษ การขอบคุณฯ อันเป็นความงดงามแห่งวิถีชน ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนขณะที่โดนสอนแบบกึ่งบังคับให้การเรียนภาษาไทยต้องสร้างบรรยากาศความเป็นไทยคือท่าทีของความสุข ซึ่งอนุมานได้ว่าเกิดจาก 2 นัย ได้แก่ นักศึกษาชอบความเป็นไทยเพราะที่นี้คือจังหวัด

เสียมเรียบ พวกเขายังมีความรู้สึกถึงความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับคนไทยค่อนข้างสูง และการเรียนการสอนที่สื่อสารด้วยภาษาเขมร หรือใช้ภาษาแม่เป็นฐาน (mother tongue based) ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกถึงการสร้างไมตรีด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจนกล่าวได้ว่า การสอนถึงพหุวัฒนธรรมเป็นความสำเร็จอันน่าภาคภูมิใจ

ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ นอกจากเป็นการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะภาษาต่างประเทศของผู้สอนและผู้เรียน กรณีการบริการวิชาการเช่นนี้ ถือเป็นโอกาสหลายประการ ดัง สุนิดา (2554) กล่าวเรื่องนี้และประมวลสรุปได้ว่าเป็นโอกาสในการแก้ปัญหาสังคม การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยสู่ระดับนานาชาติ เป็นช่องทางหารายได้สู่ประเทศไทย เป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเป็น การสร้างเครือข่ายและพัฒนาภูมิภาค ตลอดจนเป็นช่องทางอันดีในการถ่ายทอดภาษาและวัฒนธรรมไทย

จากตัวอย่างลีลาการเรียนรู้อาษาไทยในฐานะ ภาษาต่างประเทศของนักศึกษาชาวกำพูชาข้างต้น ทั้งการเรียนอย่างมีจุดหมาย ความพร้อมรับพหุวัฒนธรรม ความอดทน และความตื่นตัวต่อการเรียนภาษาต่างประเทศ ล้วนเป็นวัตถุประสงค์ที่ทำให้เราเข้าใจและสามารถประเมินต้นทุนมนุษย์ของประเทศกำพูชาที่เป็นเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียนได้ในระดับหนึ่ง สิ่งสำคัญคือการกลับมาองตนเองเพื่อปรับกระบวนการทัศน และพัฒนาความพร้อมต่อการแข่งขันท่ามกลางเวทีโลกอย่างสมศักดิ์ศรี

2. ลักษณะการฝึกใช้ภาษาไทยของผู้เรียนชาวกำพูชา

แม้การศึกษาครั้งนี้ผู้เรียนจะไม่มีโอกาสในการสัมผัสภาษาไทยอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรมชาติเหมือนเรียนในประเทศไทยที่มีโอกาสซึมซับภาษาได้สูงกว่า ทว่าการเรียนแบบต่อเนื่องทุกวัน จันทร์-วันศุกร์ ครั้งละหนึ่งชั่วโมงครึ่งก็สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พร้อมทั้งนำแบบฝึกสมรรถนะทางภาษากลับไปฝึกฝน และสำหรับลักษณะการฝึกใช้ภาษาไทยของผู้เรียนชาวกำพูชาครั้งนี้สามารถประมวลสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1 การออกเสียง (pronunciation) ปัญหาสำคัญที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศส่วนมากกังวลและพยายามเอาชนะเสมอมาคือ เรื่องการออกเสียงเพราะการออกเสียงให้ชัดเหมือนเจ้าของภาษาเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก แม้การสอนครั้งนี้ผู้สอนพยายามฝึกใช้ภาษาเขมรเป็นพื้นในการอธิบายเปรียบเทียบกับภาษาไทยที่สอน แต่ทุกครั้งที่พูดชาวกำพูชาจะรู้ทันทีว่าไม่ใช่คนที่นี้ การที่ผู้เรียนชาวกำพูชาออกเสียงภาษาไทยไม่ชัดจึงถือเป็นสิ่งปกติ (foreigner talk) ส่วนการบันทึกถือเป็นการจัดประมวลชุดความรู้จากการสอนตามสภาพจริงดังนี้

2.1.1 เสียงภาษาไทยที่ไม่มีในภาษาเขมรเสียงที่ไม่มีใช้บ่อยอย่างแน่นอนคือ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ เช่น คำว่า แก้ว /k33w/ ในภาษาเขมรจะออกเสียงเป็น แกว /k33w/ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกล่าวถึงในชั้นเรียนโดยเน้นการฟังเพื่อจับเสียงวรรณยุกต์ แต่คงไม่สามารถเอากลับระดับเสียงมาประเมินนักศึกษาที่เรียนในระดับต้นได้ นอกจากนี้เรื่องวรรณยุกต์ยังมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นระดับเสียงสูงที่ไม่ปรากฏในภาษาเขมรและเพื่อให้เห็นตัวอย่างอันชัดเจนผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างศัพท์ร่วมวัฒนธรรม

ระหว่างภาษาไทยและภาษาเขมร โดยใช้ วัฒนธรรมไทย-กัมพูชา, 2550) ยืนยันความเที่ยงตรง
พจนานุกรมไทย-เขมร (คณะกรรมการสมาคม ของข้อมูล เช่น

Table 1 The example of Thai sound units which does not exist in Khmer sound units.

item	not existing sound nits in Khmer	not existing sound unit pairs in Khmer	example of lexicals used in both languages
1.	ข /khว้ว/	ค /khวว/	ขจร - คุจจ, ขจัด - คุจัด, ขนาน - คุนาน, ขนุน - คุนล
2.	ฉ /chว้ว/	ช /chวว/	ฉงน - ชุ้งฉ, ฉำฉา - ชำชา, ฉลาด - ชุลาด, ฉลย - เซลย
3.	ถ /thว้ว/	ท /thวว/	ถน - ทุ้นถ, ถนอม - ทุนอม, ถอย - ทอย, แถม - แทม
4.	ผ /phว้ว/	พ /phวว/	ผง - พ็อง, ผสม - พุช็อม, เผ่า - เพา, เผด็จการ - พุดัจกา
5.	ส /sว้ว/	ซ /sวว/	สงบ - ชุ้งอป, สภา - เซ็อเพีย, สนธิ - ชุเนิติ, สมอ - ชมอ
6.	ห /hว้ว/	ฮ /hวว/	เหตุ - แอต, หุ้ม - ฮุม, ห้าม - ฮาม, ห้าง - ฮาง, แห้ - แส

จาก (Table 1) ตัวอย่างศัพท์ร่วมวัฒนธรรม แม้จะมีใช้คลังศัพท์ทั้งหมดในภาษาเขมร แต่สามารถ แสดงให้เห็นว่าคำเขมรไม่มีคำที่ในหมวดอักษรสูง ที่มีเสียงจัตวาเป็นพื้น และชาวกัมพูชาถนัดการออกเสียงพยัญชนะระดับเสียงกลางและต่ำมากกว่า การออกเสียงพยัญชนะระดับเสียงสูงรวมถึงเสียงกลุ่ม ห นำจึงเป็นปัญหาต่อการรับรู้คำศัพท์สำหรับผู้เรียน เช่นคำว่า มา /maa/ กับ หมา /măa/ หรือ ลอก /lòk/ กับ หลอก /lòk/ เป็นต้น

2.1.2 การสลับเสียง (metathesis)
การเรียนรู้ภาษาเกิดจากการเรียนและการเลียน จากบุคคลที่อยู่ในชุมชนภาษาซึ่งมีความแตกต่างกัน ไปตามพื้นที่ และมีไวยากรณ์แบบฉบับตามธรรมชาติ การใช้ภาษาของตนเอง แม้การพูดเป็นประโยค จะทำให้บางหน่วยเสียงที่เปล่งออกมาเพี้ยนไป จากภาษาเดิม ทว่ายังสื่อความให้เจ้าของภาษาเข้าใจ

ความหมายของหน่วยเสียงนั้นได้ แต่การจัดการเรียน การสอนจำเป็นต้องสอนในสิ่งที่ถูกต้องและชัดเจน ซึ่งการสลับที่ของเสียงระหว่างภาษาไทยและภาษา เขมรสรุปเป็นตัวอย่างได้ดัง (Table 2)

จาก (Table 2) ข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า มีการสลับที่ของเสียงในระดับกลางและต่ำ ในข้อแรก นอกจากการเปลี่ยนเสียง /k/ เป็น /kh/ ยังพบการสลับจาก /kh/ เป็น /k/ ในหน่วยเสียง สระอะ /a/ เช่น คำว่า กะเทย /ká-tha^๓əy/ เป็นคุเตย /khá-ta^๓əy/ เป็นต้น ซึ่งเป็นหน่วยเสียงที่เกิด จากเพดานอ่อน เป็นพยัญชนะระเบิด ซึ่งเมื่อเปล่ง ออกมา /k/ จะไม่มีลม ส่วนเสียง /kh/ จะมีลม การสลับที่ของเสียงจึงเป็นไปได้ง่ายมาก ซึ่งกรณีข้อ 2 และ 3 ก็เป็นไปตามกฎเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ ในลักษณะใกล้เคียงกัน

Table 2 The examples of reversed phonemes between Thai and Khmer.

item	sound unit	sound unit	example of lexicals used in both languages
1.	ก /kɔɔ/	ค /khɔɔ/	คือ - กือ, คอ - กอ, เครื่อง - กุเรื่อง, คัด - กัด, โคม - โทม
2.	พ/phɔɔ/	ป /pɔɔ/	พระ - ปุเรี่ย, พิรุณ - ปิรุต, พุทธ - ปุต, แพร - ปุแระ, โพลี - โป
3.	ท,ธ /thɔɔ/	ต /tɔɔ/	เทพ - เตป, ทูล - ตูล, ที่ - ตี, ธง - ตง, โทรศัพท์ - ตู เรือขับ

2.1.3 หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย และ หน่วยเสียงสระบางหน่วย หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย และหน่วยเสียงสระเป็นอีกปัญหาหนึ่งในการรับรู้ ภาษา เนื่องจากช่วงต่อของเสียง (juncture) ที่แนบชิด จะทำให้ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเกิดความสับสนหน่วยเสียงท้ายพยางค์ และหน่วยเสียงสระ ครั้งหนึ่ง นักศึกษาชาวกัมพูชาถามว่า ทำไมคนไทยจึงเรียกพวกเขาว่า เขมร /khà-měen/ ซึ่งมีฟังแล้วเหมือนคำ เรียกเด็กน้อย คูเมียง /khà-meeŋ/ ในภาษาของเขา คำตอบคือในภาษาไทย เสียง ร /r/ ออกเสียงเป็นแม่ กน /n/ ส่วนเสียง /r/ ท้ายพยางค์ในภาษาเขมร ปัจจุบันได้สูญหน่วยเสียงไปแล้ว เช่น “เฮลิค” ที่แปลว่า เฝ็ดแม่พยัญชนะท้ายในระบบการเขียน ภาษาเขมรจะเป็นตัวโร/r/ เช่นเดียวกับ ร แต่กลับ ออกเสียงแบบ ล// สระกดคือ เสียงท้ายพยางค์ปลาย ลั้นจะหยุดที่ปุ่มเหงือกโดยไม่มีการสะบัดในกรณี หน่วยเสียง ก /k/ เป็นตัวสะกดที่ปัจจุบันเริ่มเป็นหน่วย เสียงเลื่อน หรือเป็นหน่วยพยางค์ที่ปรากฏรูปการเขียน ทว่าเป็นเสียงที่ไม่ค่อยปรากฏเมื่อเปล่งเสียง หรือหาก ปรากฏก็ไม่ค่อยชัดเจน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะ ของภาษาเขมรในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ย่อมมี ปัญหา ต่อการรับรู้และการออกเสียงภาษาไทยของนักศึกษา ชาวกัมพูชา

สระบางหน่วยเมื่อสอนภาษาไทยอาจเกิด ข้อสงสัยว่าทำไมคำว่า “ภาษา” นักศึกษาชาวกัมพูชา จึงออกเสียงเป็น “เพียซา” แต่บางคำเช่น “กา” กลับออกเสียงเป็นปกติเหมือนในภาษาไทยที่เรียน ทำไมจึงไม่ออกเป็น “เกีย” ดังตัวอย่างข้างต้น ทั้งนี้เพราะการติดกรอบการออกเสียงตามไวยากรณ์ ของภาษาแม่ซึ่งมีรายละเอียดค่อนข้างมาก การเข้าใจในไวยากรณ์ภาษาแม่ของผู้เรียนจึงถือเป็น เรื่องสำคัญ สอดคล้องกับที่ นวลทิพย์ (2551) กล่าว เรื่องนี้ไว้สรุปได้ว่า ผู้สอนควรมีความเข้าใจภาษาแม่ ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยในการเปรียบเทียบกับภาษา ที่ตนสอน การสอนควรสนใจบริบทผู้เรียนมากกว่า ความเป็นเจ้าของภาษาของผู้สอน ซึ่งผู้เรียนภาษาใน ทุกระดับต้องการให้ผู้สอนรู้ภาษาแม่ของตน และใช้ ภาษาแม่ของตนในการเรียนเพื่อใช้อธิบายคำศัพท์ ไวยากรณ์ ความแตกต่างของไวยากรณ์ และกฎการใช้ภาษาแม่และภาษาที่สอง รวมไปถึงการอธิบาย คำสั่งในชั้นเรียน

กรณีการสอนนักศึกษาชาวกัมพูชาหากใช้ ภาษาอังกฤษสื่อสารเพียงอย่างเดียวจะพบว่า เขาไม่ได้เข้าใจในสิ่งที่พูดทั้งหมด เป็นความเข้าใจ คำพูดในระดับจับใจความได้บ้าง และบางคำก็ออก เสียงไม่เหมือนกันทำให้ความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้

เช่น ครั้งหนึ่งนักศึกษาชาวกำพูชาเข้ามาขอไลน์ (line) ผู้เขียน แต่ออกเสียง ลาน (laan) แบบเสียงตัวสะกดขึ้นจมูก (nasal sound) กว่าจะเข้าใจเรื่องเล็กน้อยได้ต้องใช้เวลาค่อนข้างนาน ซึ่งหากเป็นการบรรยายในชั้นเรียนอาจถูกปล่อยเลยตามเลย แต่เมื่อการสอนได้รับการอธิบายด้วยภาษาเขมร พบว่าผู้เรียนมีความตื่นตัวและมีปฏิสัมพันธ์ต่อเนื้อหา บางครั้งอาจจ้องจับผิดอาจารย์ที่พูดภาษาเขมรไม่ชัดเจนต้องบอกผู้เรียนในว่า เรากำลังเรียนวิชาภาษาไทย และการใช้ภาษาแม่ของผู้เรียนยังเป็นเครื่องยืนยันให้พวกเขาภาคภูมิใจในตนเองว่า ภาษาทุกภาษาล้วนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

ดังนั้นสิ่งที่ผู้สอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศพึงมีอยู่บ้างก็คือ ความรู้ความเข้าใจต่อภาษาแม่ของผู้เรียนทั้งนี้เพื่อใช้อธิบายคำศัพท์ กฎการใช้ภาษารวมไปถึงการอธิบายคำสั่งในชั้นเรียน แม้ปัญหาเรื่องความต่างทางไวยากรณ์ทำให้ผู้เรียนออกเสียงไม่ชัดเหมือนเจ้าของภาษา แต่สัมผัสพันธภาพระหว่างครูกับศิษย์ที่สื่อสารด้วยภาษาเดียวกันก็เป็นสิ่งที่พลิกความท้อใจในการออกเสียง ผู้การมีแรงบันดาลใจโดยมีอาจารย์ของพวกเขาเป็นแบบอย่าง

2.2 ความเคยชินทางภาษา (habit language) แม้ตระกูลภาษาระหว่างไทยและเขมร จะแตกต่างกันในความต่างกลับมีความเหมือน โดยเฉพาะการปรากฏของคำร่วมเชื้อสาย (cognate) รากศัพท์ที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต ทำให้การออกเสียงในภาษาต่างประเทศที่มีคำคล้ายคลึงกับภาษาของตนเกิดการปะปนทางภาษาโดยภาษาแม่เข้ามาแทรกแซงเมื่อผู้เรียนออกเสียงตามความเคยชินกับคำที่ใช้ร่วมกันระหว่างภาษาไทยกับภาษาเขมร อาทิ

“วันศุกร์” /wan-sùk/- “ทังยชก” /thá-nyay-sók/ เมื่อผู้เรียนเปล่งเสียงภาษาไทยออกมาจะเป็น “วันชก” /wan-sók/ เป็นต้น

อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องกล่าวถึงเพราะเข้ามามีบทบาทชัดเจนในการแทรกแซงการเรียนรู้ของนักศึกษาคือ หนังสือแบบเรียนภาษาไทยราคาย่อมเยาที่มีขายตามท้องตลาด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไวยากรณ์ไทยที่ไม่มีเรียนในประเทศไทย อาทิ การสอนการสนทนาพยางค์เรื่อง ก.เอ๋ย ก ไก่-ฮ.เอ๋ย ฮ นกฮูก และการหายไปของเสียงกำกับวรรณยุกต์ (tone) ที่ถือเป็นเรื่องสำคัญในฐานะระดับเสียงเปลี่ยนความหมาย ตลอดจนการใช้ภาษาที่ผิดรูปไวยากรณ์ เช่น “ลาก่อนแล้ว” “หมดเวลาเท่าไร” เป็นต้น ซึ่งรูปประโยคที่เช่นนี้พบค่อนข้างมากจากหนังสือดังกล่าว และสิ่งที่ผู้สอนควรกระทำคือ การตรวจสอบแหล่งข้อมูลและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ชัดเจนว่าการเรียนรู้ภาษา กระทั่งใช้ภาษาผิดจนรูปกลายเป็นความเคยชินทางภาษาของผู้เรียน

3. แนวทางและกลวิธีบางประการในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในราชอาณาจักรกำพูชา

การอธิบายปรากฏการณ์การฝึกสมรรถนะการใช้ภาษาตามข้อ 2 ย่อมไม่ใช่สิ่งสำคัญต่อการอธิบายให้ผู้เรียนรับรู้ แต่ชุดความรู้เหล่านี้เป็นเหตุให้ผู้สอนเกิดความตระหนักที่จะต้องวางแนวทางและหากลวิธีจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งในเบื้องต้นผู้เขียนขอยกตัวอย่างกลวิธีจัดการเรียนการสอนบางประการดังนี้

3.1 การสอบทวนความรู้เดิมของนักศึกษา แม้ว่าที่นี่จะใช้ความสะดวกด้านเวลาของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยไม่ได้จัดลำดับขั้นความรู้ ทว่าธรรมชาติที่ผู้เรียนแต่ละคนย่อมมีต้นทุนไม่เท่ากัน และผู้สอนควรที่จะทราบถึงต้นทุนเหล่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันความรู้เดิมอันผิดพลาดดังกล่าวแล้ว ในข้อ 2.2 และหากผู้สอนไม่เข้าใจเรื่องต้นทุนความรู้ของผู้เรียนรายบุคคล อาจทำให้เกิดภาวะไม่พึงประสงค์หลายประการ อาทิ “เด็กป่วนห้อง” เช่น กรณีผู้เรียนในกลุ่มวัยรุ่นที่มักพบคำสแลง (slang word) ในสื่อออนไลน์ ก็มักถามตามความสงสัยอย่างไม่หยุดหย่อน กลุ่มความรู้เดิมน้อยที่ต้องการรู้ภาษาสำหรับสื่อสารเบื้องต้นย่อมไม่เข้าใจจนเกิดความท้อใจในการเรียนก็เป็นได้ เป็นต้น กรณีเหล่านี้อาจจำเป็นต้องวางกติการ่วมกันเป็นรายไป ทั้งนี้ก็เพื่อการรักษาสมดุลระหว่างความต่างของผู้เรียน

3.2 การพัฒนาแบบฝึกคู่เทียบเสียง (minimal pair) การแทรกแซงภาษาในข้อ 2.2 อาจทำให้ผู้เรียนออกเสียงคำร่วมเชื้อสายตามภาษาแม่เป็นส่วนใหญ่ แต่ด้วยความคล้ายคลึงกันของภาษาทั้งสองกลับสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอนภาษาแบบบวก (positive transfer) กล่าวคือ แม้ความเคยชินทางภาษาของผู้เรียนชาวแกมพูชาจะขัดขวางการออกเสียงภาษาไทยอยู่บ้าง แต่ด้วยวงศัพท์และการวางรูปประโยคที่คล้ายกันทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเปรียบเทียบ เช่น อาทิตย-อาติดิ, ตี-ที, เพื่อน-เป็อน, เสาร์-เซา, ปา-พา, สด-ซด, ซอย-สอย, ภาษา-เพียซา เป็นต้น ซึ่งวิธีการนี้สามารถพัฒนาสมรรถนะการออกเสียงผู้เรียนได้ดีในระดับหนึ่ง นอกจากนี้วิธีการแผลงคำ

ตามไวยากรณ์เขมรที่ไทยนำมาประยุกต์ใช้ยังเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนใช้ระลึกถึงความหมายระหว่างคำสองคำในครั้งเดียวเช่น ตรวจ-ตำรวจ, เสร์จ-สำเร็จ, บัด-บำบัด เป็นต้น ซึ่งวิธีการนี้ทำให้ผู้เรียนนำความรู้เดิมที่มีมาเชื่อมโยงสู่องค์ความรู้ใหม่ในภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี ซึ่งกรณีปัญหาการออกเสียงข้อ 2.1.1-2.1.3 ผู้สอนอาจสร้างด้วยวิธีการเดียวกันโดยคัดเลือกวงศัพท์ จากงานวิจัยที่มีอยู่ค่อนข้างมากในประเทศไทย นอกจากนี้ผู้สอนอาจกลับมาใช้วิธีสามัญคือ การสอนบทเรียนเรื่องอักษร 3 หมู่ ที่ต้องร้อยเรียงไปสู่เรื่องหลักการออกเสียงอักษรนำ (เฉพาะกลุ่มผู้เรียนที่เรียนรู้เร็ว) ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่มีความชัดเจน ทำให้ผู้เรียนเห็นความต่างของเสียงอย่างเป็นระบบ และสามารถออกเสียงได้ตามศักยภาพแห่งการฝึกฝนของแต่ละบุคคล

อีกสิ่งหนึ่งที่เป็นความต้องการของผู้เรียนคือการฝึกเขียน ซึ่งนอกจากการเรียนตามปกติ ผู้สอนควรสร้างผังเปรียบเทียบรูปพยัญชนะให้ผู้เรียนเห็นภาพความต่างของตัวอักษรอย่างชัดเจนเมื่อทบทวนบทเรียน ดัง (Figure 1)

1.	ก	ถ	ภ	ฏ	ฎ
2.	ค	ศ	ด	ต	ศ
3.	ผ	ฝ	พ	ฟ	ฬ

Figure 1 The example of creating a table to compare consonant forms for teaching Thai as a foreign language.

การเขียนภาษาไทยผิดแม้จะสื่อสารกับคนไทยได้บ้าง ทว่าบางกรณีกลับเป็นตลกร้ายได้เช่นกัน เช่น นักศึกษาคนหนึ่งเขียนคำว่า “ด้วย” ด้วยความเคยชินคือไม่ใส่วรรณยุกต์ และมันหัวพยัญชนะผิดด้านจึงมีความหมายไม่สุภาพ จนกลายเป็นตัวตลกในสายตาของผู้ที่รู้ภาษาไทย ซึ่งกรณีการเขียนตัวอักษรที่มีรูปคล้ายกันผิดเป็นปรากฏการณ์ที่พบบ่อย และดูไม่แปลก แต่หากผู้เรียนต้องรู้สึกว่าเป็นตัวตลกขมกลัดทอนความมั่นใจพอสมควร สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจึงควรทบทวนและให้กำลังใจผู้เรียน เพื่อช่วยให้เขาพ้นจากความท้อใจไปสู่การมีแรงบันดาลใจ

3.3 การเน้นย้ำกฎวรรณยุกต์ ข้อจำกัดเรื่องนี้ดังกล่าวแล้วในข้อ 2.1.1 ว่าเป็นสิ่งที่ภาษาไทยและเขมรมีความต่างอย่างชัดเจน และด้วยหนังสือเรียนภาษาไทยตามท้องตลาดกัมพูชาก็ไม่ใส่วรรณยุกต์ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินดังกล่าวในข้อ 2.2 สิ่งที่คุณสอนพอจะทำได้ คือ การเน้นย้ำกฎวรรณยุกต์ซึ่งอาจใช้เครื่องช่วยให้เรียนรู้อักษรผันวรรณยุกต์ (table of Thai consonants and vowel) โดยใช้เครื่องหมายสัทอักษร (international phonetic alphabet) กำกับซึ่งจะทำให้เข้าใจการออกเสียงวรรณยุกต์อย่างเป็นระบบ ทว่าหากยอมรับวิธีเรียนของผู้เรียนที่นี้จะพบว่า นักศึกษาบางกลุ่มก็ไม่ได้พึงใจกับการอธิบายเชิงวิชาการแบบนักภาษาศาสตร์ซึ่งเป็นไปได้ว่า เขาต้องการเพียงแค่ให้ออกเสียงไม่เพี้ยน แต่ไม่ต้องถึงกับชัดเจน ดังนั้นสิ่งที่ผู้สอนพึงทำได้คือ นำความสนใจของผู้เรียนมาประกอบกิจกรรมอาทิ นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบฟังเพลงไทยก็สร้างบทเรียนจากบทเพลง หรือผู้สอนอาจใช้คำคมในสื่อออนไลน์ ที่มีภาพประกอบ หรือชื่อสถานที่

ท่องเที่ยวในประเทศไทยพร้อมรูป เป็นเครื่องมือการฝึกการออกเสียง บนฐานทฤษฎีฟังแล้วว่าตาม (oral approach) โดยเน้นการฟัง-พูด เพื่อจับเสียงวรรณยุกต์ด้วยการสลับบทบาทการสื่อสารระหว่างนักศึกษากับผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพราะผลลัพธ์ที่ได้เกิดจากการฝึกสมรรถนะทางภาษาของนักศึกษา โดยให้ทุกแบบฝึกหัดมีความท้าทายท่ามกลางทางสายกลางระหว่างศักยภาพของผู้เรียนกับเป้าหมายที่กำหนด

สรุป

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ณ มหาวิทยาลัยบิลล์โบรท์ ประเทศกัมพูชา ได้ข้อสรุปจากการศึกษา 2 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีเป้าหมายการเรียนรู้ชัดเจน การมีต้นทุนด้านความอดทนทำให้เรียนรู้ภาษาได้อย่างรวดเร็ว และนักศึกษาที่มีความตื่นตัวต่อการเรียนภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศ อีกประเด็นหนึ่งคือลักษณะการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนชาวกัมพูชา ซึ่งมีปัญหาด้านการออกเสียง เนื่องจากหน่วยเสียงพยัญชนะที่มีพื้นเสียงสูงและระดับเสียงวรรณยุกต์เป็นหน่วยเสียงที่ไม่ปรากฏในภาษาเขมร การสลับที่ของหน่วยเสียงบางหน่วยในภาษาไทยและภาษาเขมร หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายบางหน่วยระหว่างภาษาทั้งสองไม่ตรงกัน หรือปัจจุบันหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายที่ตรงกันบางหน่วยในภาษาเขมรเป็นเสียงเลื่อนตลอดจนการออกเสียงตามความเคยชินทางภาษา โดยเฉพาะกรณีคำร่วมเชื้อสาย รวมไปถึงการออกเสียงตามกรอบไวยากรณ์ภาษาแม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้

ล้วนมีอิทธิพลต่อการออกเสียง และรับรู้ภาษา แต่ในทางกลับกันการแทรกแซงของภาษาแม่ทำให้ผู้เรียนชาวกำพูชาเกิดการถ่ายโอนทางภาษาแบบบวกด้วยความคล้ายคลึงของการวางรูปประโยคและวงศัพท์บางคำ รวมไปถึงวิธีการแปลคำตามหลักไวยากรณ์เขมรที่ไทยนำมาใช้ทำให้นักศึกษาสามารถระลึกถึงความหมายของคำสองคำได้ในคราวเดียว และสิ่งที่ขัดขวางการเรียนรู้ภาษาไทยที่ถูกต้องของชาวกำพูชาอีกประการหนึ่งก็คือ แบบเรียนภาษาไทยที่มีขายอยู่ตามท้องตลาดอันเป็นสิ่งที่ผู้สอนควรให้ความสนใจเพราะอาจสร้างความรู้เดิมที่ผิดพลาดแก่ผู้เรียน ที่สำคัญคือในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ผู้สอนควรมีความรู้เรื่องไวยากรณ์ และสามารถสื่อสารภาษานั้นๆ ได้ ทั้งนี้เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ ใช้ในการอธิบาย การเปรียบเทียบหลักภาษาสู่การสร้างแบบฝึกฝนสมรรถนะทางภาษาอันเป็นประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนพึงจะได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการสมาคมวัฒนธรรมไทย-กำพูชา. 2550. พจนานุกรมไทย-เขมร ฉบับคณะกรรมการมาธิการร่วม ไทย-กำพูชา. กรมสารนิเทศกระทรวงต่างประเทศ, กรุงเทพฯ.
- ธิบัติ บัวคำศรี. 2552. กำพูชาในแบบเรียนไทย. น.163-229. ใน: สุเนตร ชุตินธรานนท์ (บก.). ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ ชาตินิยมในแบบเรียนไทย. มติชน, กรุงเทพฯ.
- นวลทิพย์ เพิ่มเกสร. 2551. กลวิธีบางประการในการสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ: วิเคราะห์จากแบบเรียนภาษาไทย 8 เล่ม. รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นิตยา กาญจนวรรณ. 2558. นโยบายภาษาแห่งชาติกับการสอนภาษาไทย. น. 7. ใน: การประชุมวิชาการระดับชาติ

ครั้งที่ 2 ภาษาวรรณคดีไทย และการสอนภาษาไทย ในฐานะภาษาต่างประเทศ การเรียนรู้และการสร้างสรรค์จากสังคมไทยสู่สังคมโลก, 25-26 มิถุนายน 2558. โรงแรม Swissotel le Concorde Bangkok, กรุงเทพฯ.

ศรีวิไล พลมณี. 2545. การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สุนิดา ศิวปฐมชัย. 2554. การศึกษาข้ามแดนไทย-กำพูชา : ภาวะหรือโอกาส. วารสารภาษาและวัฒนธรรม 30(1): 65-82.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়กรรัฐมนตรี. 2555. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 -2559). (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: http://www.nesdb.go.th/download/article/article_20160323112431.pdf (1 พฤษภาคม 2559).